

Valtiovarainministeriö

Sisäministeriön lausunto; Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnokseen hallituksen esitykseksi eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi (Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/25102/2023) <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=537dcf40-f979-4536-9749-7d92d46a7031>.

Esitysluonnos sisältää ehdotuksen valtion aluehallintouudistukseen liittyvästä lainsäädännöstä. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Lupa- ja valvontavirastosta, laki elinvoimakeskuksista sekä kehittämis- ja hallintokeskuksesta ja laki Ahvenanmaan valtionvirastosta. Lakiehdotukset sisältävät säännökset virastojen organisaatiosta, johtamisesta, tulosohjauksesta ja hallinnon järjestämisestä. Lupa- ja valvontaviraston ja elinvoimakeskusten perustamisen johdosta on tarpeen tarkentaa säännöksiä ohjaustoimivallasta ja viranomaisten yhteistyöstä. Lupa- ja valvontaviraston tehtäviin kuuluisivat aluehallintovirastojen ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tehtävät sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle kuuluvia tehtäviä. Elinvoimakeskusten tehtäviin kuuluisivat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille kuuluvat tehtävät siltä osin kuin niitä ei siirretä Lupa- ja valvontavirastolle. Ahvenanmaan valtionviraston asema ja tehtävät säilyisivät nykyisellään.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion aluehallintouudistukseen liittyviä muita lakeja, myös sisäministeriönhallinnonalan lainsäädäntöä. Laki aluehallintovirastoista, laki Sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontavirastosta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista kumottaisiin. Sisäministeriö on osallistunut hallituksen esityksen valmisteluun ja vastannut sisäministeriön vastuulla olevien liitelakien luonnosten valmistelusta.

Sisäministeriö lausuu asiassa lausuntopalvelussa pyydetyllä tavalla seuraavaa:

A - Tehtävien uudelleen organisointi:

Kohta 1 Lupa- ja valvontavirasto – muutosehdotukset lakiehdotuksiin ja perusteluihin sekä asetusluonnokseen

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

0295 480 171
+358 295 480 171

09 160 44635
+358 9 160 44635

kirjaamo.sm@gov.fi
www.intermin.fi

LIITE 1 –Laki Lupa- ja valvontavirastosta

Luku 1

3 § Toimialat ja tehtävät

1 momentti

Esitetyn 3 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan virasto hoitaa sille erikseen säädettyjä tehtäviä seuraavilla toimialoilla:

5) pelastustoimi ja varautuminen -toimiala, johon sisältyy pelastustoimen valvonta, pelastustoimen palvelujen laadun, saatavuuden ja tason valvonta ja arviointi, suuronnettomuusharjoitusten arviointi erityistä vaaraa aiheuttavissa kohteissa, **metsäpalojen lentotähystyksen hallinnointi ja ohjaus**, pelastustoimen valtionavustuksiin liittyvät tehtävät, varautumisen alueellisen yhteistyön järjestäminen ja alue- ja paikallishallinnon turvallisuussuunnittelun edistäminen.

Pelastuslain (379/2011) 31 §:n mukaan aluehallintoviraston on järjestettävä harvaan asutulla seudulla tehokas metsäpalojen tähystys, jos metsäpalon vaara on ilmeinen. Pelastuslaki ei rajaa tähystystä järjestettäväksi lentotähystyksellä hoidettavaksi, vaikka näin toistaiseksi aluehallintovirastot toiminnan järjestävät. Tulevaisuudessa asiaa voidaan mahdollisesti hoitaa myös muilla kustannustehokkaimmilla tavoilla kuten kiinteillä kameroilla, droneilla tai sekamallilla. Tästä syystä sisäministeriö ehdottaa tarkennettavan, että lupa- ja valvontavirasto lain 3 §:n 5 kohdan *metsäpalojen lentotähystyksen hallinnointi ja ohjaus* muutettaisiin muotoon *metsäpalojen **tähystyksen hallinnointi ja ohjaus***.

Sisäministeriön tiedossa on, että aluehallintovirastot esittävät metsäpalojen tähystystoiminnan siirtämistä resursseineen (2 henkilötyövuotta) suoraan sisäministeriön alaisuuteen valtion aluehallinnon muutoksen yhteydessä. Sisäministeriö toteaa, että tehtävän siirrolla sisäministeriöön tehostettaisiin tehtävän hoitamista ja vähennettäisiin siitä valtiolle aiheutuvia kustannuksia sekä tehostettaisiin valtion ja pelastustoimen kokonaistoimintaa maastopaloihin varautumisessa. Maastopalot ovat lisääntyneet ja lisääntyvät jatkossakin. Tämä tulee edellyttämään enenevässä määrin pelastustoimelta kansainvälistä yhteistyötä sekä rajat ylittäviä toimintamalleja maastopaloihin varautumiseksi. Metsäpalojen tähystystoiminnasta vastaavan tahon on kyettävä johtamaan, ohjaamaan ja kehittämään toimintaa valtakunnallisesti sekä tarvittaessa tukeutumaan kansainvälisiin järjestelmiin. Pelastuslain 38 §:n 1 momentin b kohdan mukaan sen lisäksi, mitä valtioiden välillä on sovittu ja jollei kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetusta laista (418/2017) muuta johdu, sisäministeriö voi pyytää tarvittaessa pelastustoimeen kuuluvaa kansainvälistä apua Euroopan unionilta, toiselta valtiolta tai kansainväliseltä järjestöltä. Tämä puoltaisi kyseisen metsäpalojen tähystyksen hallinnoinnin ja ohjauksen siirtämistä sisäministeriöön.

Maastopalojen ehkäisy, havaitseminen ja sammuttaminen muodostavat kokonaisuuden, joka vaatii yhtenäisen suunnitelmallisuuden lisäksi maa- ja ilmatoiminnan yhteensovittamista pelastustoimessa. Pelastustoimi muodostuu useista toimijoista ja kokonaisuutta johdetaan pelastuslain 23 §:n mukaisesti sisäministeriöstä. Valtion aluehallinnon uudistuksessa muodostuva valtakunnallinen lupa- ja valvontavirasto tulee pelastustoimen osalta keskittymään hyvinvointialueiden valvontaan, jolloin valtakunnallinen metsäpalojen tähystystoiminta jää irralliseksi kokonaisuudeksi. Tämä seikka puoltaisi metsäpalojen tähystyksen hallinnoinnin ja ohjauksen siirtämistä sisäministeriöön.

Sisäministeriö ehdottaa, että 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa *suuronnettomuusharjoitusten arviointi erityistä vaaraa aiheuttavissa kohteissa* muutettaisiin *muotoon ulkoisen pelastussuunnitelman ja harjoitusten toteutumisen valvonta erityistä vaaraa aiheuttavissa kohteissa*. Ehdotettu teksti vastaisi voimassa olevan pelastuslain 48 §:n 3 momenttia, jonka mukaan ulkoisen pelastussuunnitelman ja harjoitusten toteutumista valvoo aluehallintovirasto.

2 momentti

Pykälän 1 momentissa säädettyjen tehtävien lisäksi virastolla voisi 2 momentin mukaan olla myös muita erikseen säädettyjä tehtäviä. Säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan muun muassa, että säännöksen on tarkoitus kattaa virastolle muilla kuin 1 momentissa tarkoitetuilla tehtäväaloilla säädetty erilliset oikeusturva-, lupa-, rekisteröinti- ja valvontatehtävät, kuten oikeusministeriön, sisäministeriön, valtiovarainministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonaloille kuuluvat mainitut tehtävät. Virastolle säädettyjen tehtävien tulisi olla sopuoinnussa viraston 1 §:ssä säädetyn toiminta-ajatuksen kanssa.

Sisäministeriö toteaa, että hallitusohjelmaan perustuvassa rahapelijärjestelmän uudistamista koskevassa lainsäädäntöhankkeessa (SM053:00/2023) on valmisteltu ehdotus hallituksen esitykseksi, jonka mukaan valmisteilla olevan uuden rahapelilain mukainen lupa- ja valvontatoiminta sijoitettaisiin siirtymäajan jälkeen vuoden 2027 alusta lukien Lupa- ja valvontavirastoon. Valtiovarainministeriö on parhaillaan asettamassa uuden rahapelijärjestelmän mukaisen lupa- ja valvontatoiminnan toimeenpanoa koskevan hankkeen, jonka tehtävänä on tarkoitus muun muassa laatia tarkempi hankesuunnitelma lupa- ja valvontatehtävien organisoimiseksi ja siirtämiseksi toimivaltaiselle viranomaiselle sekä suunnitella ja tehdä väliaikaisen toimintamallin lisäksi ehdotus lupa- ja valvontatoimintaa koskevan toimintayksikön organisaatorakenteesta. Toimeenpanohankkeen asettamis päätöksen mukaan hankkeessa on huomioitava ja yhteensovitettava rahapelijärjestelmän uudistamisen lainsäädäntöhanke ja valtion aluehallinnon uudistamisen lainsäädäntöhanke, kuten myös näissä mahdollisesti tapahtuvat muutokset.

Sisäministeriö toteaa, että uuden rahapelijärjestelmän mukaisen lupa- ja valvontatoiminnan toimeenpanohankkeen valmistelun edettyä on jatkovalmistelussa tarpeen arvioida, tulisiko kyseisestä tehtäväalueesta säätää 3 §:n 1 momentissa vai olisiko kyseessä 2 momentissa tarkoitettu muu erikseen säädetty tehtävä. Jos arvioinnissa katsottaisiin, että kyse olisi muusta erikseen säädetystä tehtävästä, 2 momentin säännöskohtaisiin perusteluihin olisi hyvä lisätä maininta valmisteilla olevan uuden rahapelilain mukaisesta lupa- ja valvontatehtävästä.

LUKU 2

4 § Organisaatio

Lupa- ja valvontavirastoa koskevan lakiehdotuksen 4 §:n 1 momentin mukaan virasto jakautuisi sille kuuluvien tehtävien hoitamista varten osastoihin. Lisäksi virastolla voisi olla myös osastojen ulkopuolisia toimintayksiköitä. Osastoista säädettäisiin laissa, kun taas toimintayksiköistä voitaisiin säätää valtioneuvoston asetuksella. Säännöskohtaisten perustelujen mukaan osastot ja mahdollisesti aikanaan asetuksella perustettavat toimintayksiköt olisivat hierarkkisesti rinnakkaisia rakenteita, mutta osastoilla olisi hallinnollisesti erilainen ja itsenäisempi asema kuin toimintayksiköillä, mikä ilmenisi muun muassa pääjohtajan ratkaisuvalltaa ja nimitystoimivaltaa koskevassa sääntelyssä. Osastot muodostettaisiin vastaamaan 3 §:ssä säädettyjä viraston tehtäväaloja. Toimintayksiköihin voitaisiin tarpeen mukaan organisoida viraston muita tehtäviä.

Sisäministeriö viittaa edellä 3 §:n yhteydessä todettuun ja katsoo, että jatkovalmistelussa olisi tarpeen arvioida myös uuden rahapelilain mukaisen lupa- ja valvontatoimintaa suhteessa ehdotettuun Lupa- ja valvontaviraston organisaatioon.

LIITE 4 - HE-luonnos

PERUSTELUT

2. Nykytila ja sen arviointi

2.1.2.1 Aluehallintovirastot, s. 18

Sisäministeriö –otsikon alla sivulla 18 olevassa 4. kappaleessa kirjoitetaan ”Lisäksi vastuualueen tehtäviin kuuluvat aluehallintovirastoista annetun lain 4 §:n 2 momentin 1, 3 ja 4 kohdissa tarkoitettu varautumisen alueellinen yhteensovittamistehtävä.” Varautumisen alueellisista tehtävistä säädetään kyseisen lain 4 §:n 2 momentin 3 kohdassa (ei 1 ja 4 kohdissa) ja varautumisen alueellinen

yhteensovittamistehtävä on vain yksi ko. lainkohdassa luetelluista varautumistehtävistä. Tästä syystä sisäministeriö esittää edellä mainittua virkettä muutettavaksi muotoon ”Lisäksi vastuualueen tehtäviin kuuluvat aluehallintovirastoista annetun lain 4 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetut alueelliset varautumistehtävät.”.

2.2.1.2 Aluehallintovirastot, s. 74

Alueelliset varautumistehtävät –otsikon alla sivulla 74 olevan 1. kappaleen ensimmäinen lause kuuluu ”Kukin varautumisvelvollinen vastaa valmiuslain (1552/2011) nojalla omiin lakisääteisiin tehtäviin liittyvästä varautumisestaan, valmiussuunnitelmistaan sekä niiden yhteensovittamisesta yhteistoimintatahojen varautumiseen.” Valmiussuunnitelmat ovat yksi varautumistoimenpide, minkä johdosta sisäministeriö esittää lausetta muutettavaksi muotoon ”Kukin varautumisvelvollinen vastaa valmiuslain (1552/2011) nojalla omiin lakisääteisiin tehtäviin liittyvästä varautumisestaan, kuten valmiussuunnitelmistaan, sekä varautumistoimintansa yhteensovittamisesta yhteistoimintatahojen varautumiseen.”

Edelleen 5. kappaleen lause kuuluu ”Aluehallintovirastoista annetussa laissa säädettyä yhteensovittamistehtävää ei ole laissa tarkemmin määritelty.” Sisäministeriö esittää, että lausetta tarkennetaan muotoon ”Aluehallintovirastoista annetun lain 4 §:n 2 momentin 3 kohdassa säädettyä varautumisen alueellista yhteensovittamistehtävää ei ole laissa tarkemmin määritelty.”

4.1.1.1 Lupa- ja valvontavirasto ja siihen koottavat tehtävät, s. 96 - 97

Sivulla 96 olevan 3. kappaleen toinen lause ” Varautumisen alueellinen yhteistyö olisi järjestettävä varautumisen **yhteistyöalueella**, jolla tarkoitettaisiin ....” esitetään muokattavan monikkomuotoon eli ”Varautumisen alueellinen yhteistyö olisi järjestettävä varautumisen **yhteistyöalueilla**, jolla tarkoitettaisiin ...”.

Sivulla 96 olevan 4. kappaleen lausetta ”Yhteys alueellisen varautumisen ja pelastustoimen välillä säilyisi, koska pelastustoimen ohjaus- ja valvonta-asiat siirtyvät myös Lupa- ja valvontavirastoon.” ehdotetaan täsmennettävä muotoon ”Yhteys alueellisen varautumisen ja pelastustoimen välillä säilyisi, koska **myös** pelastustoimen ohjaus- ja valvonta-asiat siirtyisivät Lupa- ja valvontavirastoon **ja molempia kokonaisuuksia hoidettaisiin samassa osastossa.**”

Sivulla 97 olevassa 2. kappaleessa, jossa kerrotaan yleisesti hallinto-osastosta, esitetään mainittavan myös, että hallinto-osasto vastaa viraston varautumistehtävistä. Asia mainitaan yksityiskohtaisissa perusteluissa, mutta se olisi hyvä todeta tässäkin kohtaa. Edelleen saman kappaleen viimeinen lause ”Hallinto-osastolla olisi tietosuojavastaava, ja toimialaosasto vastaisi tietoturvallisuuden ja tietosuojan tuesta, ohjauksesta ja kehittämisestä siltä osin kuin se kuuluu viraston vastuulle.” ehdotetaan muutettavan muotoon ”Hallinto-osastolla olisi tietosuojavastaava, ja **osasto** vastaisi tietoturvallisuuden ja tietosuojan tuesta, ohjauksesta ja kehittämisestä siltä osin kuin se kuuluu viraston vastuulle.”

4.2.5.1 Lupa- ja valvontavirastoon siirtyvät viranomaistehtävät ja vaikutukset organisaatioon, alaotsikko Pelastustoimi ja varautuminen –toimialan tehtävät, s. 115

Sivulla 115, kappaleessa Pelastustoimi ja varautuminen –toimialan tehtävät lausetta ”Aluehallintovirastojen pelastustoimen ja varautumisen tehtävien kokoaminen yhteen valtakunnalliseen virastoon parantaisi ja yhdenmukaistaisi hyvinvointialueiden ohjausta entisestään ja säästäisi sekä voimavaroja että resursseja.” ehdotetaan täsmennettävän muotoon ”Aluehallintovirastojen pelastustoimen ja **alueellisten** varautumisen tehtävien kokoaminen yhteen valtakunnalliseen virastoon parantaisi ja yhdenmukaistaisi hyvinvointialueiden ohjausta entisestään ja säästäisi sekä voimavaroja että resursseja.”.

Sisäministeriö esittää, että Pelastustoimi ja varautuminen –toimialan tehtävät osion sivulla 116 oleva kyseisen osion viimeisen kappaleen alkuun lisättäisiin selkeyden vuoksi lause ”Varautumisen alueellista yhteistyötä järjestettäisiin varautumisen yhteistyöalueilla, jotka vastaisivat maantieteellisesti sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoiminnan yhteistyöalueita.”.

Hallituksen esityksen viranomaisiin kohdistuvia vaikutuksia koskevassa jaksossa (4.2.5.1) todetaan, että sisäministeriössä on valmisteilla hallituksen esitys rahapelaamisen valvonnan siirtämiseksi Poliisihallituksesta uuteen perustettavaan Lupa- ja valvontavirastoon. Sisäministeriön näkemyksen mukaan kirjausta olisi hyvä täydentää esimerkiksi seuraavalla tavalla: Hallitusohjelmaan perustuvaa rahapelijärjestelmän uudistusta valmistellaan sisäministeriön asettamassa lainsäädäntöhankeessa (SM053:00/2023). Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2025. Hankkeessa valmisteltu ehdotus hallituksen esitykseksi, jonka mukaan valmisteilla olevan uuden rahapelilain mukainen lupa- ja valvontatoiminta sijoitettaisiin siirtymäajan jälkeen vuoden 2027 alusta lukien Lupa- ja valvontavirastoon. Lupa- ja valvontatoiminnan toimeenpanoa valmistellaan valtiovarainministeriön asettamassa hankkeessa (VMXXX:00/2024).

5 luku Viraston erinäisiä tehtäviä koskevat säännökset

13 §. Varautumisen alueellinen yhteistyö.

Sivulla 180 olevaan 3. kappaleen lauseessa todetaan, että *”Kukin ministeriö johtaa, valvoo ja yhteensovittaa sekä ohjaa myös varautumista hallinnon- ja toimialoillaan valmiuslaissa ja omassa substanssilainsäädännössään säädetyn mukaisesti ja kukin varautumisvelvollinen vastaa omiin lakisääteisiin tehtäviin liittyvästä varautumisestaan, valmiussuunnitelmistaan sekä niiden yhteensovittamisesta yhteistoimintatahojen varautumiseen.”* Koska valmiussuunnitelmat ovat yksi varautumistoimenpide esitetään lauseetta tarkennettavan muotoon *”Kukin ministeriö johtaa, valvoo ja yhteensovittaa sekä ohjaa myös varautumista hallinnon- ja toimialoillaan valmiuslaissa ja omassa substanssilainsäädännössään säädetyn mukaisesti ja kukin varautumisvelvollinen vastaa omiin lakisääteisiin tehtäviin liittyvästä varautumisestaan, kuten valmiussuunnitelmistaan, sekä sen yhteensovittamisesta yhteistoimintatahojen varautumiseen.”*

Sivulla 182 olevan 2. kappale eli 13 §:n 3 momentin perusteluissa mainitaan, että *”Tällä hetkellä valmiustoimikuntien asettamisesta ja tehtävistä on annettu sisäministeriön ohjauskirje aluehallintovirastoille (id 8956292 07.01 SMDno/2012/2204).”* Tämän lauseen jälkeen ehdotetaan lisättäväksi, että *”Lisäksi voimassa olevan aluehallintovirastoista annetun lain perusteluissa (HE 59/2009 vp, s. 46) todetaan, että aluehallintovirastojen johdolla toimisi eri päätöksin perustettavat alueelliset valmiustoimikunnat, joissa olisi laajasti edustettuna kaikki keskeiset aluehallinnon toimijat.”*

11 Suhde muihin esityksiin

11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Kappaleessa 4.2.5.2 Elinvoimakeskukseen siirtyvät tehtävät ja vaikutukset organisaatioon, Rahapelaamisen valvonta todetaan, että *”Sisäministeriössä on valmisteilla hallituksen esitys rahapelaamisen valvonnan siirtämiseksi Poliisihallituksesta uuteen perustettavaan Lupa- ja valvontavirastoon.”*

Sisäministeriön näkemyksen mukaan jaksoon 11.1 (Esityksen riippuvuus muista esityksistä) aluehallintouudistus ei ole riippuvainen rahapelijärjestelmähankkeen etenemisestä, mutta rahapelijärjestelmän muutoshanke on osin riippuvainen aluehallintouudistuksesta. Mikäli aluehallintouudistus ei etenisi tai se viivästyisi, vaikuttaisi se rahapelihankkeessa ehdotettavien viranomaistehtävien siirtoon.

Kansliapäällikkö

Kirsi Pimiä

Lainsäädäntöneuvos

Annika Parsons

Liitteet -
Jakelu VM Valtiovarainministeriö
Tiedoksi SM PO/PEO/MMO/KTY/HKO

VN/25102/2023-SM-140

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: